

**Інформаційно-аналітичний звіт
про проведення моніторингу якості підготовки працівників регіональних
закладів післядипломної педагогічної освіти до науково-методичного
супроводу впровадження Державного стандарту базової середньої освіти
та якості підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних
працівників пілотних закладів загальної середньої освіти**

За дорученням Міністерства освіти і науки України № 4/47-24 від 04.01.2024 ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» було проведено моніторингове дослідження якості підготовки працівників регіональних закладів післядипломної педагогічної освіти до науково-методичного супроводу впровадження Державного стандарту базової середньої освіти (далі – ДСБСО) та якості підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників пілотних закладів загальної середньої освіти на виконання пп. 11-12 другого формульованого етапу Програми реалізації інноваційного освітнього проєкту всеукраїнського рівня на 2021-2027 роки за темою «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти» (наказ Міністерства освіти і науки України від 02.04.2021 р. №406).

Моніторинговим дослідженням, яке передбачало онлайн опитування фахівців закладів ППО, керівників та педагогічних працівників пілотних ЗЗСО і проводилося на онлайн платформі Google Forms, було охоплено 884 фахівця 22 регіональних закладів ППО і 1503 педагогічних працівника 144 пілотних ЗЗСО. Варто вказати, що експеримент розпочався в умовах пандемії й продовжується в складних умовах воєнного часу.

Стан якості підготовки працівників закладів ППО до науково-методичного супроводу впровадження ДСБСО вивчався за такими показниками:

- фахівці, які задіяні у проведенні курсів ПК з питань НУШ, з них докторів і кандидатів наук (в т.ч. PhD), професорів і доцентів;
- проходження фахівцями закладу ППО курсів ПК, в т.ч. з питань професійного розвитку педагогів, керівників НУШ;
- проходження стажування;
- кількість публікації (всіх типів та рівнів) з питань НУШ;

- розроблення методичних, навчально-методичних, інструктивно-методичних матеріалів з питань НУШ, впровадження ДСБСО, в т.ч. професійного розвитку педагогів, керівників;
- розроблення інструментарію для оцінювання навчальних досягнень учнів на засадах концепції НУШ;
- розроблення освітніх програм ПК за різними напрямками функціонування НУШ;
- участь у роботі з розроблення типових освітніх програм ПК педагогів, керівників НУШ, затверджених наказами МОН;
- надання консультативної допомоги педагогам НУШ з ДСБСО за їхніми запитами;
- рівень сформованості андрагогічних компетентностей фахівців, задіяних у проведенні курсів ПК для педагогів НУШ;
- ступінь задоволеності слухачів заняттями курсів ПК, які проводяться викладачами.

У процесі моніторингу вивчалися матеріали науково-методичного і методичного забезпечення курсів ПК, професійної підтримки та допомоги педагогів у системі неформальної та інформальної освіти.

За результатами проведеного моніторингу, який здійснювався шляхом самооцінювання фахівцями якості своєї професійної діяльності, а також вивченням думки слухачів курсів ПК щодо якості навчання, вивчення опублікованих закладами ППО науково-методичних і методичних матеріалів, статистичних даних, з'ясовано, що:

- професійний розвиток педагогів НУШ здійснюють 884 фахівця регіональних закладів ППО, з них: 43 доктори наук, 283 кандидати наук (Рис. 1); 35 професори, 182 доценти (Рис. 2);

За науковим ступенем

- Доктор наук
- Кандидат наук (в т.ч. PhD)
- Без ступеня

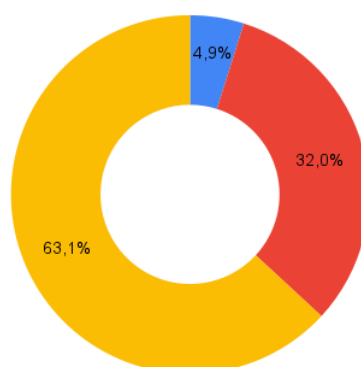

Рис. 1

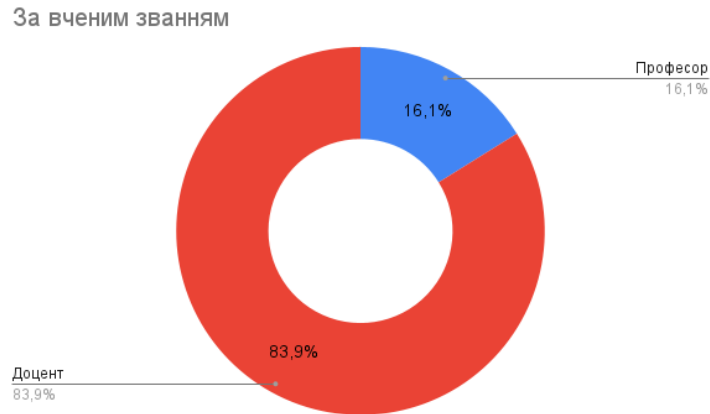

Рис.2

- курси ПК із загальною сумою 3647 кредитів пройшли 831 викладач і методист, що становить 94% від усіх фахівців закладів ППО, задіяних у проведенні курсів ПК для педагогів НУШ;
- стажування пройшли 193 фахівця, що становить майже 22 % від усіх викладачів і методистів закладів ППО, задіяних у проведенні курсів ПК для педагогів НУШ, загальна сума кредитів – 1067;
- фахівцями закладів ППО опубліковано 2272 публікації (всіх типів та рівнів) з питань НУШ;
- розроблено 1817 методичних, навчально-методичних, інструктивно-методичних матеріалів з питань НУШ, впровадження ДСБСО, в т.ч. професійного розвитку педагогів, керівників;
- розроблено 658 одиниць інструментарію для оцінювання навчальних досягнень учнів на засадах концепції НУШ;
- розроблено 1560 освітніх програм ПК за різними напрямками функціонування НУШ;
- 31 фахівець закладів ППО взяли участь у роботі з розроблення типових освітніх програм ПК педагогів і керівників НУШ;
- фахівцями закладів ППО на запити педагогів регіонів близько 170 тис. разів надавалася консультативна допомога з різних питань функціонування НУШ, організації й змісту освітнього процесу, професійного розвитку педагогів тощо;

– за результатами самооцінювання рівень сформованості андрагогічних компетентностей фахівців, задіяних у проведенні курсів ПК для педагогів НУШ, визначається як: високий у 75 % викладачів і методистів, вище середнього – 16%, середній – 9%. Показників нижче середнього і низького не зафіксовано. (Рис. 3);

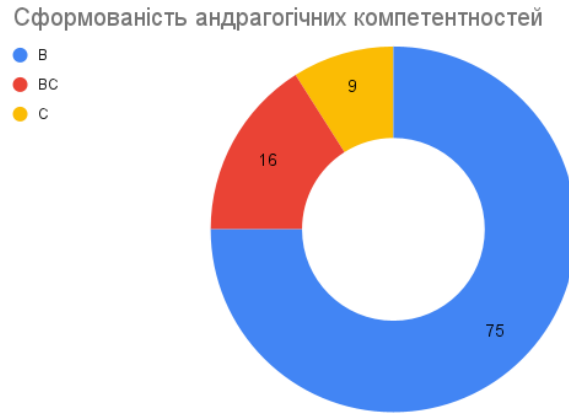

Рис.3

– ступінь задоволеності слухачів якістю навчанням на курсах ПК оцінено так: високий рівень – 83%, вище середнього – 12%, середній – 5%. Показників нижче середнього і низького не зафіксовано. (Рис. 4).

Рис.4

Результати проведеного моніторингу і вивчення матеріалів наукової та науково-методичної діяльності дають підстави для висновків про те, що регіональні заклади ППО:

– мають високий науковий потенціал фахівців, задіяних у проведенні курсів ПК для педагогів НУШ, про що свідчать наведені вище показники

самоаналізу діяльності закладів і відсоток високого й вище середнього рівнів задоволеності слухачів курсами ПК;

- забезпечують потреби у курсах ПК для педагогічних працівників територіальних громад областей та закладів, що фінансуються з обласного бюджету на умовах регіонального замовленням;

- задовольняють запити педагогів на проведення інтерактивних форм професійного розвитку (вебінари, майстер-класи, дискусійні панелі, добрі практики тощо) з питань НУШ, ДСБСО;

- активізують участь територіальних громад у співфінансуванні курсів підвищення кваліфікації на умовах регіонального замовлення.

Про високу ефективність роботи фахівців регіональних закладів ППО з питань НУШ, ДСБСО також свідчать:

- позитивна динаміка кількості відвідувань репозитаріїв закладів ППО, їх навчальних освітніх платформ (LMS), що використовуються для дистанційного й змішаного навчання на курсах ПК, їх організаційного, змістового та інформаційного забезпечення, в процесі неформальної та інформальної освіти;

- зростання активності педагогів та закладів освіти в заходах всеукраїнського та міжнародного рівнів з актуальних проблем НУШ;

- значне збільшення числа консультацій науково-педагогічних та педагогічних працівниками інституту для педагогічних працівників ЗЗСО, що пояснюється активною розбудовою НУШ у кожному регіоні;

- зростання кількості публікацій різного рівня, що розкривають ключові засади функціонування й розвитку НУШ;

- публікація на запити педагогів значної кількості методичних, навчально-методичних та інструктивно-методичних матеріалів з питань НУШ, упровадження ДСБСО, професійного розвитку педагогічних працівників, освітніх програм ПК вчителів та керівників закладів ЗСО за різними напрямками функціонування НУШ;

- поєднання розроблення інструментарію для оцінювання навчальних досягнень учнів на засадах концепції НУШ та інструментарію для самооцінювання сформованих компетентностей вчителями і керівниками ЗЗСО, яке проводять тренери-педагоги з метою компенсації освітніх втрат в період воєнного стану.

У процесі вивчення якості професійного розвитку фахівців регіональних закладів ППО до науково-методичного супроводу впровадження ДСБСО було враховано і низку інформаційно-аналітичних та науково-методичних

матеріалів, опублікованих на офіційному сайті Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» за [посиланням](#).

Аналіз отриманих результатів дослідження свідчить про *високу якість і позитивну динаміку* професійного розвитку фахівців закладів ППО, їхню готовність до подальшого самовдосконалення задля ефективного навчання педагогів НУШ, надання вчасної професійної підтримки й допомоги в процесі впровадження ДСБСО.

Водночас, серед питань професійної діяльності фахівців регіональних закладів ППО, що потребують подальшої уваги та розвитку (показник *вище середнього* – 16%), названо такі:

- іншомовна компетентність;
- підприємницька компетентність;
- мистецька компетентність;
- компетентність з фізичної культури;
- прогностична компетентність.

Отриманий за результатами самооцінювання *середній* показник рівня сформованості андрагогічних компетентностей фахівців (9%), задіяних у проведенні курсів ПК для педагогів НУШ, у більшості своїй стосується *математичної, природничої, технологічної компетентності, що має стати предметом подальшого вдосконалення*.

Серед серйозних перешкод у професійному розвитку науково-педагогічних працівників закладів ППО, задіяних у підвищенні кваліфікації педагогів НУШ, вказується відсутність можливості присвоєння вчених звань професора і доцента, що потребує врегулювання на державному рівні.

Стан якості підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників пілотних ЗЗСО. Вагомим фактором готовності педагогів до роботи за новим ДСБСО у контексті реформування системи освіти є підвищення кваліфікації педагогічних працівників. За результатами моніторингу з'ясовано, що всі вчителі (100 %) пілотних ЗЗСО, які викладають у початковій школі та 5-6-х класах, пройшли курси підвищення кваліфікації за типовими освітніми програмами в регіональних закладах ППО.

У межах проведення моніторингу було визначено показники/індикатори для формування об'єктивної оцінки отриманих даних та характеристики стану готовності педагога до впровадження ДСБСО. До переліку індикаторів

увійшли: загальні компетентності: громадянська, соціальна, культурна, лідерська, підприємницька.

Оцінюванню також підлягали професійні компетентності (мовно-комунікативна, предметно-методична, інформаційно-цифрова, психологічна, емоційно-етична, педагогічне партнерство, інклюзивна, здоров'язберезувальна, проєктувальна, прогностична, організаційна, оцінювально-аналітична, інноваційна, рефлексивна, здатність до навчання впродовж життя), що здійснювалося окремо для педагогів кожної освітньої галузі.

За результатами моніторингового дослідження рівня **загальних компетентностей**, яким було охоплено 1503 педагога пілотних ЗЗСО та проведеного шляхом самооцінювання, отримано такі показники:

- *громадянська*: високий рівень – 72%, вище середнього – 26%, середній – 2%, нижче середнього практично не зафіксовано (1 особа), що є в межах статистичної похибки, показників низького рівня не зафіксовано;
- *соціальна*: високий рівень – 67%, вище середнього – 30%, середній – 3%; показників нижче середнього і низького не зафіксовано;
- *культурна*: високий рівень – 73%, вище середнього – 27 %, показників середнього, нижче середнього і низького не зафіксовано;
- *лідерська*: високий рівень – 44 %, вище середнього – 45%, середній – 11 %; показників нижче середнього і низького не зафіксовано;
- *підприємницька*: високий рівень – 35 %, вище середнього – 45 %, середній – 20 %, нижче середнього – в межах статистичної похибки, показників низького рівня не зафіксовано. (Рис.5).

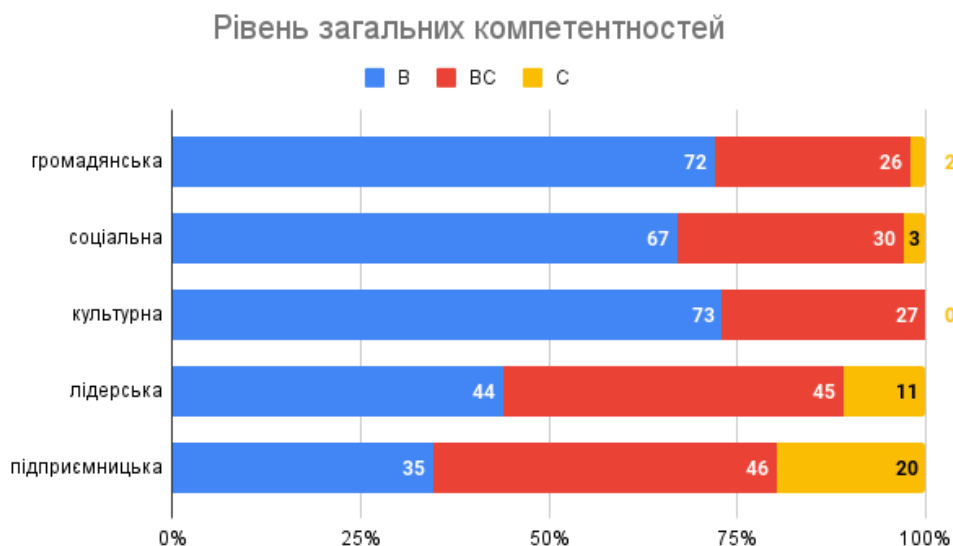

Рис.5

У процесі моніторингового дослідження, що проводилося шляхом самооцінювання педагогами своїх *професійних компетентностей*, зведені показники педагогів *за освітніми галузями* розподілилося так:

- *мовно-літературна*: високий рівень – 75%, вище середнього – 20 %, середній – 5%, нижче середнього і низького не зафіксовано;
- *іншомовна*: високий рівень – 65 %, вище середнього – 24 %, середній – 11 %, нижче середнього і низького не зафіксовано;
- *математична*: високий рівень – 69 %, вище середнього – 23 %, середній – 8%, нижче середнього практично не зафіксовано (1 особа), що є в межах статистичної похибки, показників низького рівня не зафіксовано;
- *природнича*: високий рівень – 69 %, вище середнього – 25 %, середній – 6 %, нижче середнього і низького не зафіксовано;
- *технологічна*: високий рівень – 70 %, вище середнього – 24 %, середній – 6 %, нижче середнього і низького не зафіксовано;
- *інформатична*: високий рівень – 70 %, вище середнього – 25 %, середній – 5 %, нижче середнього і низький – в межах статистичної похибки (по одній особі);
- *соціальна і здоров'язбережувальна*: високий рівень – 78%, вище середнього – 17%, середній – 5%, нижче середнього – в межах статистичної похибки (одна особа), низького не зафіксовано;
- *громадянська та історична*: високий рівень – 77 %, вище середнього – 18 %, середній – 5 %, нижче середнього і низького не зафіксовано;
- *мистецька*: високий рівень – 72 %, вище середнього – 17 %, середній – 11 %, нижче середнього і низького не зафіксовано;
- *фізична культура*: високий рівень – 58 %, вище середнього – 27 %, середній – 15 %, нижче середнього і низького не зафіксовано. (Рис.6).

Заслуговує на увагу і поширення досвід Хмельницького ППО, який використав метод анонімного опитування педагогічних працівників, що дозволило підняти об'єктивність думок педагогів щодо рівня сформованості їх компетентностей та отримати відверті відповіді щодо можливих прогалин та проблем.

За результатами проведеного моніторингу з'ясовано, що найвищу оцінку своїм професійним компетентностям дали педагоги соціальної і здоров'язбережувальної (78%), громадянської та історичної (77%), мовно-літературної (75%), мистецької (72%) освітніх галузей. Найбільші відсотки середнього рівня показали педагоги освітніх галузей: фізична культура (15 %), мистецька (11%), іншомовна (11%).

Рівень професійних компетентностей педагогів пілотних ЗЗСО за освітніми галузями

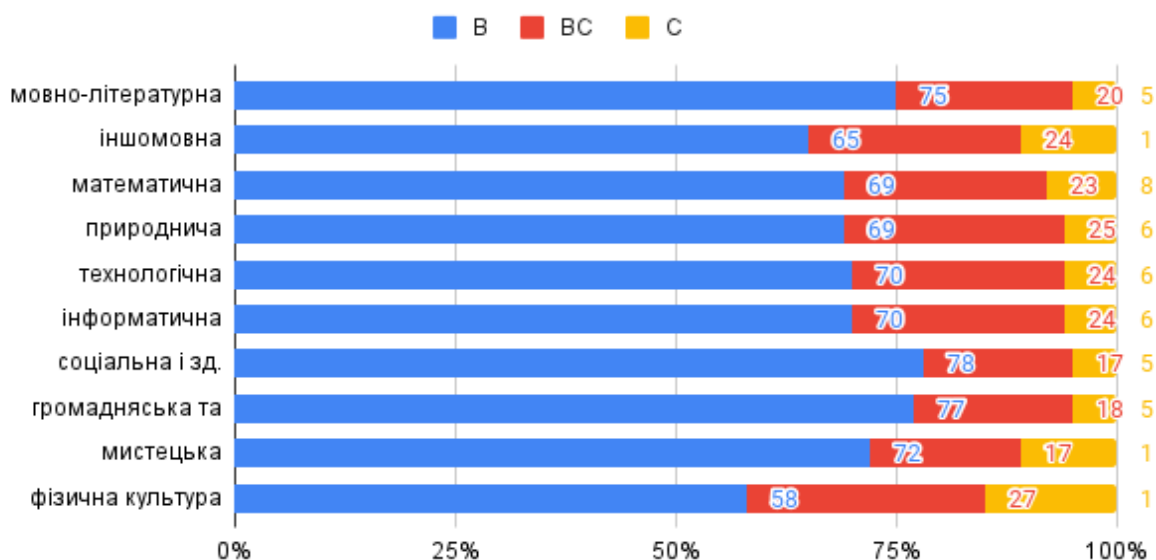

Рис.6

Проаналізувавши результати самооцінювання педагогічних працівників, виділимо компетентності, на вдосконалення яких має бути зорієнтована робота всіх суб'єктів підтримки і допомоги професійного розвитку педагогів НУШ, зокрема: *серед загальних компетентностей* – лідерська і підприємницька; *серед професійних компетентностей* – інформаційно-цифрова, інклюзивна, проектувальна, прогностична, інноваційна, здоров'язбережувальна. В умовах воєнного стану особливої уваги і підсилення потребує психологічна компетентність.

Виявлені під час моніторингу питання професійної діяльності, з яких педагоги потребують підтримки і допомоги, будуть враховані в процесі розроблення подальших спільних планів роботи Міністерства освіти і науки України та регіональних закладів ППО, передбачені у змісті наступних типових і освітніх програм підвищення кваліфікації педагогів НУШ усіх освітніх галузей.

Отже, моніторингове дослідження, що проведене з використанням сформованих індикаторів, дозволило отримати попередні результати щодо рівня сформованості загальних і професійних компетентностей педагогів відповідно до Професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» та згрупувати їх за освітніми галузями, виявити ступінь

готовності педагогічних працівників до впровадження ДСБСО, які можуть бути верифіковані з результатами наступних (протягом 2025-2026 рр.) етапів моніторингового спостереження, що буде здійснюватися освітніми експертами і дасть можливість порівняти з результатами, отриманими у 2024 р., відстежити динаміку й виявити тенденції.

Додатково потребує вивчення питання співвідношення результативності навчання учнів пілотних ЗЗСО з високою якістю підготовки педагогів (за показниками самооцінювання).